

Съдебна независимост в Европа

Шведската перспектива

Джон Аденитайър

(John Adenitire)

Екипът на Съдебно право представя на Вашето внимание анализа на Джон Аденитайър „Съдебна независимост в Европа“. Текстът ще бъде публикуван на три части в периода 18-25 юни както следва:

- в първата част на 18 юни ще ви запознаем с увода на изследването, както и със съдебната власт в Кралство Швеция;
- втората част е посветена на съдебната власт в Италианската република;
- Третата част представя проблемите във Федерална република Германия и заключението на изследователя по проблемите на съдебната независимост в разглежданите правни системи. На тази дата ще имате възможност да намерите и пълния текст на изследването в прикачен файл.

КРАТКО ВЪВЕДЕНИЕ

- За се разбере до каква степен различните юрисдикции гарантират съдебната независимост, се изисква да бъде поставена теоретична рамка на това какво предполага този принцип. При предварителен анализ може да се каже, че принципът изисква следното: съдебните системи трябва да са свободни както фактически, така и по начин, видим за обществото, от всяко нелегитимно влияние, което може да попречи на съдиите да правораздават по правни спорове единствено въз основа на тяхната юридическата основателност.
- Анализът на различните институционални устройства на съдебните системи в Швеция, Италия и Германия ще спомогне да се определи дали тези държави се придържат към принципа на съдебна независимост така, както беше посочено по-горе. Това ще спомогне да бъде разбрано и какво е съдържанието на този принцип на наднационално ниво.
- Процедурите по назначаване са сходни в различните юрисдикции, като кандидатите за съдебни постове трябва да преминат през дълъг период на обучение и да издържат държавни изпити или процедури по кандидатстване. В Германия и Швеция окончателното решение при съдебните назначения се взема от изпълнителната власт с ограничена роля на независими съдебни съвети. В Италия Висшият съдебен съвет (*Consiglio Superiore della Magistratura*) (CSM), оглавяван от съдии, е органът, отговорен за процедурата по назначаване.
- Конституционното право и обикновеното законодателство санкционират директното неправомерно влияние върху правораздавателните функции на съдиите. Така и в трите държави несменяемостта, възнаграждението и юрисдикцията на съдилищата са гарантирани и подлежат само на специфични ограничения. Наказателното право

също забранява подкупите, насилието и заплахата с насилие срещу съдии.

- В нито една от трите държави съдиите нямат имунитет от дисциплинарна, наказателна и гражданска отговорност при упражняване на техните съдебни функции. Дисциплинарните мерки се разглеждат от съдилища в Германия и Италия и от Национален дисциплинарен борд, държавен орган, в Швеция. Решенията на борда обаче се обжалват пред съд. По принцип не може да бъде търсена отговорност за тълкуването и прилагането на закона, освен ако нарушението е извършено при условията на груба небрежност или злонамереност. Държавата винаги носи гражданска отговорност за вредите, причинени от съда, с ограничена възможност за регрес към отговорните съдии.
- Взаимоотношението между съдебната система и политиката се различава в отделните юрисдикции. В Швеция съдебната система по принцип има благосклонно отношение към политическите субекти. В Италия съдебната власт и правителството на Берлускони имаха изключително конфликтни отношения помежду си. В Германия съдебната власт и особено Конституционният съд допринасят за развитието на публичните политики.
- И в трите юрисдикции е недопустимо съвместяването на политически и съдебни длъжности, така че съдиите не могат да са част от съдебната власт, докато упражняват политически функции. На съдиите по принцип не е забранено да се кандидатира за политически длъжности или да изразяват политически възгледи. Това обаче може да става само при спазване на изискването за безпристрастност в правораздаването.
- Администрирането на съдилищата е от компетенциите на изпълнителната власт в Германия, контролира се от квазиправителствена агенция в Швеция и е отговорност на *CSM (Съдебен съвет)* в Италия. С изключение на италианските и германските конституционни съдилища, бюджетът на съдилищата се определя от изпълнителната власт с одобрението на парламента. Конституционните съдилища са административно по-автономни.
- Сравнителният анализ на трите юрисдикции разкрива, че принципът на съдебна независимост е динамична концепция. В своето ядро тя се изразява в защитата на съдебната власт от директно неправомерно влияние върху правораздаването. Така съществува широк консенсус, че защитата от корупция, насилие или заплахата с насилие и произволна промяна и изменение на съдебната юрисдикция¹ са основополагащи за поддържането на съдебната независимост. Въпреки това - освен този минимален стандарт, различаващите се институционални структури подкрепят тезата, че разбирането на принципа на съдебната независимост почива на нормативни аргументи, основани върху реалното взаимоотношение между съдебната и останалите власти.

ВЪВЕДЕНИЕ: ТЕОРЕТИЧНА РАМКА

Не може да определим до каква степен съдебната независимост е съблюдавана в конкретна правна система, без да очертаем на първо място какво се разбира под

¹ Бел. прев. – „съдебната юрисдикция“ тук трябва да бъде разбрана като времевия, териториалния и предметния обхват на компетентността на съдията, който обхват е част от неговата съдебна длъжност.

принцип на съдебна независимост. Това е още по-необходимо, ако се прави опит за сравнение на ниво различни юрисдикции. При условие че историята и културата на правните системи определят техните правни и политически структури, не е неочаквано, че историческото и културното многообразие, което съществува в европейските държави, е породило различни концепции и изражения на съдебната независимост. Затова е необходимо да бъде развита теоретичната рамка, въз основа на която различните европейски проявления могат да бъдат измерени при плодотворното им сравнително изследване.

За съжаление, не съществува универсално възприета теоретична рамка за съдебна независимост. Академично формулираните теории за независимост не винаги съвпадат. Те силно се различават в техните призиви: от това - да се отхвърли изцяло концепцията за съдебна независимост; до това - да бъдат направени по-задълбочени анализи.² Някои от инструментите, развити от различните европейски структури, понякога си противоречат в детайлите какви са изискванията на самия принцип.³ Други международни инструменти не са категорични или са твърде неясни.⁴ Въпреки видимото многообразие - в литературата обаче е възможно да идентифицираме повтарящите се теми. Една от тях е концепцията, че съдиите не се ползват с независимост като някакъв вид привилегия в техен собствен интерес. Всъщност съдебната независимост трябва да бъде използвана, доколкото това позволява, за надлежното изпълняване на съдебните функции. Резултатът от тези теоретични дилеми е, че ние не можем да знаем какво съдиите трябва да правят или всъщност – какво не трябва да правят.

Точните граници на съдебните дейности зависят от особеностите на всяка съдебна система. Със сигурност обаче може да се каже, макар може би да е банално, че ядрото на функциите на съдебната система е да правораздава по юридически спорове в съответствие със закона. Съдебната независимост би трябвало при тези условия да означава, че съдиите са свободни от всякакво неправомерно влияние, което може да ги пречатства да правораздават по юридически спорове въз основа на тяхната юридическа основателност. Това обаче не е достатъчно. Всъщност втората повтаряща се тема е, че съдебната независимост не трябва да се ограничава само до отделните съдии, а трябва да прониква в цялата съдебна система. Следователно, трябва да са налице подходящи процедури, които да гарантират, че администрирането на съдебната система и разпределението на ресурсите е осигурено по начин, който позволява на съдиите да изпълняват своите функции както трябва. Видно е например, че липсата на адекватен брой съдебен персонал, който да поеме натоварването в една развита правна система, директно засяга качеството на решенията и възможността делата на гражданите да

² Сравни например L. Kornhauser, "Is Judicial Independence a Useful Concept?" в S Burbank & B Friedman (eds), *Judicial Independence at the Crossroads* (Sage, London 2002) със Burbank, "What do we mean by 'Judicial Independence'?" (2003) 64 *Ohio StHae LJ* 323.

³ Виж (а) Препоръка No. R (94) 12 на Комитета на министрите на Съвета на Европа до държавите членки относно независимостта, ефикасността и ролята на съдиите, изменена с Препоръка CM/Rec(2010)12; (б) Европейската харта за статута на съдиите, приета от участниците от европейските страни и двете съдийски международни срещи в Страсбург на 8-10 July 1998; (с) Становище по 1 (2001) на Консултативния съвет на европейските съдии (CCJE) на вниманието на Комитета на министрите от Съвета на Европа относно стандартите за независимост на съдебната власт и несменяемостта на съдиите.

⁴ Виж (а) чл. 6 на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи; (б) *United Nations Basic Principles on the Independence of the Judiciary*, endorsed by the United Nations General Assembly in November 1985; (с) *The Latimer House Guidelines for the Commonwealth* (19 June 1998).

бъдат разгледани в разумен срок.

Трета повтаряща се тема е, че съдебната независимост трябва да бъде гарантирана както фактически, така и по начин, видим за обществото. Това има своите отражения както на ниво индивидуален съдия, така и на ниво съдебната система като цяло. На първото ниво е необходимо съдиите да бъдат считани за безпристрастни съдници, свободни от неправомерно влияние, и по-конкретно от политическо влияние. На второто ниво това изисква институциите на съдебната власт да бъдат отделени от останалите институции на държавното управление. Както ще бъде видно, европейските юрисдикции уважават принципа на разделение на властите в различна степен. Общественото доверие в съдебната система изглежда, че е пропорционално на реализирането на този принцип.

Взаимообвързаността между общественото доверие в съдебната система и съдебната независимост е проблем, който невинаги е добре изяснен в литературата. Съществува широк консенсус, че видимата безпристрастност повишава общественото доверие в съдебната система. Не е ясно обаче как общественото доверие влияе на съдиите, за да постановяват те безпристрастни решения. Необходимо е да бъде установена тази връзка, защото всички международни документи и мнозинството коментатори твърдят, че видимата безпристрастност е неоспоримо изискване за съдебната независимост.⁵ Съществува очевиден начин, по който тази връзка може да бъде установена. Колкото е по-малко видима безпристрастността, толкова по-голяма е вероятността съдиите всъщност да не са безпристрастни. Може да се твърди обаче, че тъй като съдебната независимост изисква правораздаване единствено въз основа на юридически основания, съдиите не трябва да се поддават на натиск от това как обществеността би приела техните решения. За да бъде разрешено това противоречие, изискването за видима безпристрастност, може да се каже, предполага прозрачност на правораздавателния процес, съчетана с имунитет на съдиите от обществен натиск.

Въпреки че все още не съществува сигурност за взаимовръзката между общественото доверие в съдебната власт и независимото правораздаване, твърди се, че първото спомага за защитата на независимостта на съдебната власт от политическо влияние.⁶ В държави, в които съдебната независимост не е конституционно защитена, единствените ограничения, които пречат на политиците да създават закони, които намаляват юрисдикцията (правомощията) на съдиите, са политически по своето естество. Такива политически ограничения обаче не съществуват в държави, където съдебната власт не се ползва с широко обществено доверие. Така общественото доверие изглежда, че е основната гаранция срещу неправомерните опити на законодателя да подкопае

⁵ Виж например Masa Grgurevic-Alcin, "Strengthening of Judicial Independence and Impartiality in the Framework of the Fight Against Judicial Corruption", Venice Commission Seminar Paper CDL-UDT(2011)005, достъпно на <http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-UDT%282011%29005-e.pdf> (last accessed 08-07-2011). На страница 2-ра тя твърди, че: „В държава, в която искаме да установим върховенство на закона, ние никога не трябва да забравяме, че правото е първо и преди всичко обещание за безпристрастност. То не включва единствено фактическа безпристрастност, но също и поддържането на видимата безпристрастност. Последната е тази, която е най-добрата гаранция за съществуването на доверие в съдебната система и правовата държава. Безпристрастните съдебни процеси за гражданите могат да бъдат провеждани само от съдилища и съдии, които са юридически, функционално и финансово независими”.

⁶ Лорд Judge, The Judiciary and the Media, реч, изнесена в Йерусалим на 28 март 2011, достъпна на <http://www.judiciary.gov.uk/Resources/JCO/Documents/Speeches/lcj-speech-judiciary-and-themedia-100406.pdf>

съдебната независимост.

Въз основа на изложеното можем да кажем, че принципът на съдебна независимост изисква следното – съдебната система трябва да бъде свободна както фактически, така и по начин, видим за обществото, от всякакво неправомерно влияние, което може да възпрепятства съдиите да правораздават единствено въз основа на юридическата основателност на правния спор.

В следващите раздели съдебните системи на Швеция, Италия и Германия ще бъдат анализирани подред, за да се установи до каква степен те се придържат към принципа на съдебна независимост така, както беше описан по-горе. Теоретичната рамка не е окончателна и самоцелна. Тя е само средство, което ще бъде използвано за анализиране и критикуване на съдебните практики в различните юрисдикции. Анализът сам по себе си трябва в крайна сметка да предложи по-добро разбиране за това до какво се свежда съдържанието на принципа. Анализът ще продължи по следния начин. Първо, накратко ще се описва съдебната структура във всяка юрисдикция. Анализът след това ще се фокусира върху заплахите за независимостта на индивидуалните съдии. В това отношение процедурите по назначаване ще бъдат анализирани критично, за да се разбере дали политизацията на процедурата по подбор може да има някакво влияние върху съдебните решения. В допълнение ще бъде оценена ефективността на съществуващите механизми за защита срещу неправомерното влияние (т.е. защита от принуда, корупция, сменяемост и преместване, дисциплинарна отговорност). Анализът после ще се прехвърли на структурно ниво, за да набележи непреките заплахи за независимото правораздаване. Във връзка с това ще бъде анализирано и отношението на съдебната власт с другите държавни институции. Ще бъде разгледана и административната, и финансовата независимост. На последно място, ще бъде проучено отношението между съдебната власт и обществото, включително медиите, за да бъде определено нивото на обществено доверие в съдебната система.

I.

ШВЕДСКИЯТ СЪД: ПОРЕДНИЯТ АДМИНИСТРАТИВЕН ОРГАН?

Съдебна структура в Швеция

Швеция поддържа двоична система, при която общите съдилища осъществяват своите функции наред с административните съдилища. И двете системи са разделени в местни първоинстанционни съдилища, регионални апелативни съдилища и Върховен съд. Конституционният контрол не е запазен за автономен конституционен съд, като всички съдилища имат юрисдикцията да определят дали определени разпоредби противоречат на основния закон или друг нормативен акт от по-висока степен.⁷ Наред с тази двоична система, Швеция има някои специализирани трибунали, които се занимават с въпроси като трудови, наемни отношения или патентни дела.

Особено важно е, че административните съдилища в сегашната им форма и

⁷ Виж Правителствения акт, Глава 11, чл. 14.

юрисдикция бяха наскоро въведени в резултат на международен натиск, особено от Европейския съд по правата на човека.⁸ Всъщност до приемането на Правителствения закон от 1974 г. - един от четирите шведски конституционни документа - Швеция имаше система, при която жалбите срещу органите на изпълнителната власт бяха разрешавани от вътрешна система на йерархичен контрол и правораздаване от специализирани агенции, свързани със съответния орган. Съществуването на парламентарен омбудсман, оправомощен да разглежда жалби срещу различните публични органи, предоставяше още един административен път за защита. Административните съдилища бяха институции на централната власт, докато реформите на Правителствения закон не установиха тяхната независимост. Чак през 1998 г. обаче беше въведено правото на обжалване пред тези съдилища, различно от правото на жалба по административен път. Въпреки това, все още разликата между съдебна и административна жалба продължава да бъде изключително размита на няколко нива.

Липсват съществени структурни различия между административните съдилища и административните органи, натоварени с разрешаването на оплаквания срещу държавни органи. Всъщност до приемането на измененията в шведската Конституция от януари 2011 г. Правителственият закон уреждаше дейността на съдебната власт и общата администрация в една и съща глава.⁹ Освен това административните съдилища бяха натоварени с широка компетентност, която им позволява да контролират решенията на държавните органи не само по отношение на тяхната законосъобразност, но и по отношение на техните последици в светлината на публичните политики. Реално административните съдилища изпълняват същите функции, както административните юрисдикции, и са културно и структурно считани за едни и същи органи.¹⁰ Въпреки че всички административни органи имат конституционно гарантирана независимост при вземането на решения по отношение на изпълнението на техните публични функции,¹¹ те продължават да са подчинени и отговорни пред правителството.¹² Асоциирането на административните съдилища с органи, които са отговорни пред правителството, подкопава стойността на структурната независимост и може да се отрази на публичното мнение за възможността на съдилищата да постановяват решения, които са повлияни от правителството.

Процедура по съдебни назначения

Всеки, който притежава юридическа квалификация, може да бъде назначен на постоянна съдебна длъжност в Швеция. На практика обаче голямото мнозинство от назначения се прави измежду квалифицираните съдии. Обучението за придобиване на квалификация на съдия в Швеция е изключително структурирано и процедурата е следната. Завършилите юридическо образование кандидатстват за съдебни помощници

⁸ Виж *Sporrong and Lonnroth v Sweden* (1982) 5 EHRR.

⁹ Измененият Правителствен акт сега урежда общата администрация в глава 12. (Глава 11. и 12. обаче са с изключително сходно съдържание.)

¹⁰ Това е критикувано от О. Petersson и др. в *Report from the Democratic Audit of Sweden 1999. Democracy the Swedish Way* (Стокхолм 1999), стр. 58-68.

¹¹ Правителственият акт, Глава 12, чл. 2, който гласи: "Никой публичен орган - включително Парламентът - или орган на местното самоуправление, не може да определя как административните власти да решат конкретен казус, свързан с упражняване на публична власт по отношение на даден гражданин или местен орган, или отнасящ се до прилагането на закона".

¹² Пак там, чл. 1.

в окръжните или окръжните административни съдилища за две години. Част от съдебните помощници впоследствие кандидатстват, за да станат докладващи съдебни помощници в апелативен или апелативен административен съд за период от 1 година. След това те могат да работят поне 2 години като помощник-съдии в районен или окръжен административен съд. Помощник-съдията разглежда всякакви дела - освен тези с най-голяма степен на сложност. Накрая помощник-съдията се връща в общия или апелативния административен съд, за да работи като съдия за поне 1 година. При завършване на периода, помощник-съдията се повишава в асоцииран съдия. Асоциираните съдии нямат гаранция за несменяемост, независимо в кой съд бъдат назначени. Те могат да заемат поредица постове с фиксиран мандат, ако такива се освободят, или да заемат друга професионална длъжност извън съда, докато придобият възможност да кандидатстват за постоянна съдебна длъжност.

Струва си да се отбележи, че асоциираните съдии са поощрявани да заемат длъжности извън съдебната власт и по-конкретно в публичната администрация, като работят като юридически съветници или секретари към комисии в правителствени учреждения. Наличието на такъв опит, макар и неформално, се приема като част от изискванията за назначаване на постоянна длъжност. Както *John Bell* описва в своето обширно изследване на европейските съдебни системи:

„Въпреки че се говореше в средата на 80-те години, че подборът [за постоянни съдебни длъжности] ще бъде разделен поравно между тези, които имат опит в правителствената администрация, тези, които са имали друг предишен опит, и тези, които имат само съдебен опит, реалността е, че почти 80 процента са избирани тези, които имат правителствен опит.”¹³

Така „членството“ в съдебната власт изисква до известна степен предходно участие в правителствена роля. Причината е, че работата в правителството дава компетентност в специализирани сфери и позволява да се постигне разбиране за законодателните процедури, а по този начин – и за тежестта на подготвителните материали и другите законодателни документи.¹⁴ Както ще видим, съществуват други фактори, които допринасят за изключително благосклонния подход в шведската съдебна система, дори по отношение на конституционните въпроси, към законодателния и политическия процес. И на този етап обаче е ясно, че взаимната зависимост на шведските съдилища и публичната администрация отива доста отвъд структурното ниво. Остава впечатлението, че подкрепата за политиките на правителството е определящ фактор за съдебните назначения. До съвсем скоро това допълнително беше изостряно от процедурата за съдебни назначения.

Докато съдии, назначени на непостоянна длъжност, трябва да кандидатстват и да бъдат интервюирани от *Domstolsverket* (DV) – органът, който е начело на съдебната администрация - правителството директно се свързва с потенциалните кандидати за постоянните съдебни длъжности в рамките на поверителен процес. Конституционните реформи в сила от януари 2011 г. вече изискват от кандидатите за постоянни длъжности да кандидатстват публично пред *Domarnamnden* – независима комисия, съставена от високопоставени съдии и юристи. Подходящите кандидати се класират от комисията и предпочетените от тях се предлагат на правителството. Правителството не

¹³ John Bell, *Judiciaries within Europe*, Cambridge 2006, стр. 249.

¹⁴ Пак там.

е обвързано от препоръките, но трябва да избере от списъка с кандидати. Правителството е длъжно да проведе консултации с комисията, в случай че реши да не назначи препоръчания кандидат.

Докато съдебните назначения в крайна сметка продължават да се решават от правителството, реформите за подлагане на процеса по назначаване на публичен контрол трябва да бъдат приветствани. Има ирония в това, че много от високопоставените членове на съдебната власт се изказват негативно за реформите. Те твърдят, че много от подходящите кандидати ще се въздържат да кандидатстват за пост или поради скромност, или от страх как едно евентуално неблагоприятно за тях решение на комисията би им се отразило.¹⁵ Тези разбирания обаче трябва да бъдат противопоставени на факта, че стажант-съдиите и асоциираните съдии винаги са били назначавани в рамките на открита процедура. Понеже те съставляват мнозинството от кандидатите за по-високи длъжности, малко вероятно е да се чувстват неудобно с процедура, към която са привикнали през цялата си кариера.

Мерки срещу неправомерни влияния и съдебна отчетност и отговорност

Шведската правна система урежда независимостта на правораздаването на няколко нива. Правителственият закон урежда в чл. 3, че „Нито Парламентът, нито друг публичен орган може да определя как съдът да правораздава или как да приложи закона по определено дело, нито публичен орган може да определя как съдебните отговорности да бъдат разпределяни между отделните съдии.“

Член 5 също урежда, че правомощието на съда да разрешава правни спорове е негов прерогатив. Това може да се тълкува като гаранция за защита на компетентността на съда от намеса от страна на законодателната или изпълнителната власт. Следователно шведската Конституция ясно припознава и оценява безпристрастността на съдебната власт в нейните правораздавателни функции. Наред с това шведският Наказателен кодекс забранява поведение, което може неправомерно да повлияе на решението на съдията. Затова са криминализирани заплахите и насилието спрямо държавни служители, включително съдии, при упражняване на техните правомощия. Подкупът на съдии също е криминализиран.¹⁶ Конституцията гарантира несменяемостта на съдиите, назначени на постоянна платена длъжност. Те могат да бъдат отстранени само след като достигнат пенсионна възраст или ако е доказано, че са явно непригодни за заемането на длъжност при извършване на престъпление или при многократно грубо пренебрегване на техните служебни задължения.¹⁷

Трябва да се отбележи, че само постоянните съдии имат гарантирана несменяемост. Това позволява да съществува шведската практика за назначаване на съдии за определен срок. Съответствието на тази практика с принципа на съдебна независимост изисква допълнително внимание. Асоциираните съдии изпълняват всички функции на постоянните съдии. За разлика от помощник-съдиите, те са завършили своята съдийска подготовка и са напълно квалифицирани да решават дела самостоятелно дори на апелативно ниво. Поради това е възможно стремежът им да останат на длъжността си да може да повлияе на асоциираните съдии да правораздават по начина, по който е

¹⁵ Виж тази теза при Thomas Bull, *Choosing Judges and Judging the People's Choice*, 17 *European Public Law*, (2011), стр. 216-218.

¹⁶ Шведски Наказателен кодекс, Глава17, чл. 1 и 7 съответно.

¹⁷ Правителственият акт, Глава11, чл. 7.

вероятно да се хареса на органа, който ги назначава. Процедурата по назначаване на асоциирани съдии се управлява от DV, правителствения съдебен административен орган, чиито членове на борда са съдии, адвокати, политически и синдикални представители, всички подбрани от правителството. Поради това съществува възможна връзка, макар и индиректна, между правораздаването на асоциираните съдии и политиката. Затова може да се мисли, че поради липсата на неограничена във времето несменяемост, политическият процес подкопава независимостта на асоциираните съдии.

Докато съществуват няколко мерки за гарантиране на независимостта на съдебната система от неправомерно влияние, шведското право гарантира, че са налице механизми за отчетност и отговорност, които гарантират, че поведението на съдиите е морално приемливо при упражняване на техните функции. Шведските съдии всъщност нямат имунитет от наказателна и гражданска отговорност при изпълнение на техните задължения. Въпреки че няма специфични наказателни разпоредби, приложими за съдиите, престъплението „злоупотреба със служебно положение“ се отнася до всяко лице, което при упражняване на публична власт, пренебрегва своите задължения чрез действие или бездействие, умишлено или по небрежност.¹⁸ Още повече че съдиите могат да бъдат наказателно преследвани при взимането или искането на подкуп. За да се гарантира обаче, че с тези разпоредби няма да се злоупотребява, само парламентарният омбудсман и лорд канцлерът имат право да повдигат обвинение по тези дела и само Върховният съд може да разглежда такива дела срещу съдии от Върховния съд. Делата срещу съдии от долните инстанции се разглеждат от някои от общите апелативни съдилища. Както е видно от изследването, извършено от Европейската комисия за ефективност на правосъдието (СЕРЕЈ), наказателното преследване срещу шведски съдии е изключително рядко и има съвсем малък брой на осъдителни присъди.¹⁹

Съгласно шведския Закон за деликтната отговорност от 1972 г. (ЗДО), държавата отговаря за увреждането и вредите, причинени по небрежност от нейните служители, включително от съдиите. Стандартът, който се прилага към съдията, е този на законосъобразното, професионално и внимателно изпълнение на служебните задължения. Пренебрегването на разпоредба от закон или пропускането на думи или числа в писмено решение по принцип поражда отговорност. Пренебрегването на ясен прецедент поражда отговорност, освен ако това е било целенасочено и е подкрепено с мотиви в този смисъл.²⁰ Докато отговорността може да бъде търсена дори в случай, че висшестоящият съд не е отменил решението, липсата на обжалване може да се счете за съпричиняване, което би намалило или изключило отговорността за обезщетение.²¹ Искове относно твърдяно нарушение на Върховния съд или Върховния административен съд не могат да бъдат завеждани, освен ако въпросното съдебно решение не е отменено.

¹⁸ Шведски Наказателен кодекс, Глава 20, раздел 1.

¹⁹ СЕРЕЈ, *European Judicial Systems Edition 2010 (dHaa 2008): Efficiency and Quality of Justice*, Council of Europe Publishing, достъпно на <http://www.coe.int/t/dghl/cooperHaion/cepej/evaluHaion/archivesen.asp>, стр. 223.

²⁰ Виж *Liability of Judges*, изследване на Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС достъпно на <http://www.network-presidents.eu/IMG/pdf/reponsesuede.pdf> (проверено на 19.08.2011г.)

²¹ В. Bengtsson, *Governmental Liability in Swedish Law*, 41 Stockholm Institute for Scandinavian Law 2001, на стр. 60.

Докато отчетността и отговорността на съдиите за престъпление и небрежно поведение трябва да бъде приветствана като засилваща общественото доверие в това, че съдебната власт ще упражнява своите функции законосъобразно, можем да считаме, че гражданската отговорност на съдиите още повече подкопава структурното разделение между съдебните и административните органи. На съдиите всъщност се гледа като на държавни служители, които могат да бъдат третирани като обикновени деликвенти, когато са действали добросъвестно, макар и невнимателно.²² Липсата на изискване за обжалване на решението, за което се твърди, че е постановено в условията на небрежност в долните инстанции, допълнително подкопава функцията на съда да дава правна защита в съдебен, а не в чисто административен процес.

Наказателната отговорност може да доведе до дисциплинарни действия спрямо съдия. Дисциплинарните санкции могат също да бъдат наложени, ако съдията се окаже неподходящ за този пост, като сериозно и многократно е пренебрегвал своите задължения. Санкциите, установени в закона, са предупреждение, намаляване на възнаграждението, освобождаване и импийчмънт. Дисциплинарните действия могат да бъдат започнати само от председателя на съда, канцлера на правосъдието или парламентарния омбудсман. Националният дисциплинарен борд правораздава по дисциплинарни въпроси относно високопоставените шведски държавни служители, включително съдиите. Той се състои от председател и заместник-председател, като и двамата трябва да имат опит като съдии, и четирима други членове, включително секретар. Всички членове се назначават от правителството. Въпреки че решенията по дисциплинарни производства срещу съдии могат лесно да бъдат обект на злоупотреба от страна на правителството, за да бъдат атакувани отделни съдии, които то не одобрява, Правителственият закон предвижда право на съдиите да обжалват тези актове пред административните съдилища.²³ Това предоставя допълнителна гаранция срещу неправомерно вмешателство на правителството в законосъобразното упражняване на съдебните функции.

Като цяло може да се каже, че законът по задоволителен начин предоставя достатъчно мерки, за да гарантира, че шведската съдебна система е свободна от неправомерно влияние в правораздавателния процес. Фактът, че наказателното преследване и дисциплинарни производства срещу съдии са на едно от най-ниските равнища в Европа²⁴, може да е свидетелство едновременно и за това, че шведските съдии упражняват своите функции законосъобразно и отговорно и че не са подложени на политическо въздействие. Освен това защитата на независимостта на съдиите е гарантирана на практика и от дейността на Шведската съдийска асоциация, професионалния и синдикалния съюз, които имат за цел да представляват съдиите по въпросите на законодателството и администрирането на правосъдието, както и при защитаване на независимостта на съдебната власт. Асоциацията също наблюдава и поощрява дебати за важността на съдилищата и съдийската професия.²⁵

Взаимоотношения с политиката

Както беше посочено по-горе, съдебната и изпълнителната власт са преплетени на

²² Пак там на стр. 59.

²³ Глава 11, чл. 9.

²⁴ Виж горе 18, на стр. 224.

²⁵ Виж чл. 1. от Устава на асоциацията, достъпен на техния уеб сайт на:

<http://www.domareforbundet.se/>

няколко нива. Асоциираните съдии работят в правителствените и административните учреждения, за да увеличат своите шансове за назначаване на постоянен пост. Структурните и функционалните различия между административните съдилища и правораздавателните административни бордове са изключително размити. Изпълнителната власт до голяма степен контролира назначенията и дисциплинарните процедури срещу съдиите. При това положение не е изненадващо, че имайки предвид липсата на установена правна дирекция на правителството, постоянните съдии често са привлечани в дадено министерство или друга администрация, за да дават консултации или да действат като ръководители на определена административна структура с ограничен правен елемент.²⁶ Това не само подкопава структурното разделение между съдебната и изпълнителната власт, но също повдига въпроса относно безпристрастността на правораздаването на шведската съдебна система. Всъщност, при условие че една от фундаменталните роли на съдебната власт е да разрешава конфликти между изпълнителната власт и гражданина, съмнително е дали продължителното въздействие от подобна правителствена и административна среда позволява на съдебната власт да правораздава безпристрастно. Дори съдиите да не могат да получават насоки относно това как да решават отделно дело, близостта с кръговете в изпълнителната власт може да предизвика психологическа принадлежност към изпълнителната власт, която ще бъде пагубна за безпристрастността по дела между гражданите и изпълнителната власт или публичната администрация.

Това положение допълнително се влошава и като се вземе предвид ролята на съдиите-съдебни заседатели в правораздавателния процес. Съдиите-съдебни заседатели се избират от политическите партии, пропорционално на гласовете за Общинския съвет, за период от четири години. Всеки шведски гражданин на възраст над осемнадесет години има правото да кандидатства. Всички наказателни и семейни дела се решават от един професионален съдия и трима съдии-съдебни заседатели, всеки от които има по един глас. Ако тези дела се отнесат до Апелативния съд, решението там се взема от трима професионални и двама съдии-съдебни заседатели. Във Върховния съд няма съдии-съдебни заседатели. Дори да се твърди, че съдиите-съдебни заседатели нямат решаващо значение за изхода на делата,²⁷ по принцип идеята, че политически представители и съдии са в един и същ състав, с еднакви правомощия да раздават правосъдие, нарушава по фундаментален начин структурната и функционалната независимост на съдебната власт от политическо влияние. Въпреки че липсата на система със съдебни заседатели (жури) в Швеция - освен по дела за свободата на медиите - изисква алтернативна система за обществен контрол по наказателните дела, решението това да бъдат политически назначените съдии-съдебни заседатели не може да се счита за задоволително, защото то влиза в конфликт с принципа за съдебна независимост.

Отношенията между съдебната система и политиката се разпростира и в законодателния процес. Както беше посочено по-горе, асоциираните и постоянните съдии могат да бъдат командировани в министерствата. В някои случаи, те са избирани за юридически съветници или оглавяват комисии за реформи към някои от министерствата. В това си качество, те могат да са част от група, която се състои от

²⁶ Виж J. Bell, 12 горе, на 276.

²⁷ Виж С. Diesen, *Lay Judges in Sweden, a Short Introduction*, Revue Internationale de Droit Penal 2001/1-2 (Vol. 72). Той показва, че само в 1-3% от наказателните дела, присъдата е била в резултат на съдиите-съдебни заседатели, надделяващи над професионалните.

членове от различни политически партии и групи за защита на интереси, чиято цел е изготвянето на законопроект. Съвместимостта на тази практика със съдебната независимост вече беше обсъдена по-горе. По-интересен е фактът, че съдебната власт по принцип винаги е включена в консултативната фаза на законодателния процес. Преди да бъдат изготвени законопроектите, има отдавна установена традиция за провеждане на консултативен процес с групите за натиск и защита на интереси. Съдилищата винаги са поканени да изразят своето становище, но не като представители на определени интереси, освен ако става дума за съдебната реформа, а за да дадат насоки как законът ще бъде приложен на практика. Отрицателното мнение на съдилищата винаги натежава силно срещу предложенията.²⁸

Правителственият закон установява допълнително съдебно участие в законодателния процес. В глава 8., чл. 20. се създава Съвет по законодателство, съставен от настоящи и пенсиониранни съдии от Върховния съд, които да изготвят становища относно конституционността на проектозаконите, които предстои да бъдат внесени в парламента. Изискването на становище от Съвета не е задължително, но липсата на искане за становище трябва да бъде обяснена от министъра - вносител пред парламента. Съветът може само да изразява становище по законодателство, което касае Конституцията, свободата на медиите и други фундаментални права или когато законът е важен от частна и публична гледна точка. Съветът не може да обсъжда по същество предложението, а може да изследва само: а) начина, по който законопроектът се отнася до фундаменталните закони и правната система като цяло; б) начина, по който различните разпоредби на законопроекта се отнасят една към друга; в) начина, по който законопроектът се отнася към изискванията за върховенство на правото; г) дали законопроектът е така формулиран, че ако бъде приет и приложен, може да постигне заявените цели на предложението; е) и всякакви проблеми, които могат да възникнат при прилагане на законодателния текст.²⁹

Видно от посоченото, съдебната власт участва в законодателния процес от консултативната фаза до фазата на одобряване на законопроекта. От гледна точка на съдебната независимост това повдига въпроса дали не се нарушава принципът на разделение на властите. Този принцип, изведен в своята крайна форма, изисква функциите по приемане на закони и прилагане на закони по отделни дела да бъдат упражнявани от различни органи. Както е известно от традициите на общото право обаче, възможността съдиите да създават право не винаги подкопава демокрацията. Шведските съдилища имат дълга традиция на право, създавано от съдии, което обаче няма силна прецедентна стойност. Може да се твърди тогава, че съдебната намеса в подготвителната фаза на законодателството не се отдалечава фундаментално от световноприетата легитимна законодателна роля на съдиите. Въпреки това в Швеция тази намеса е една от основните причини за благосклонното отношение на съдиите към законодателя както при тълкуването, така при контрола за конституционност.

Широкоприето е, че длъжността на шведските съдии е тази на държавни служители, педантично прилагащи закона така, както е приет от парламента.³⁰ В това отношение тълкуването на законодателството зависи до голяма степен от подготвителните

²⁸ Виж John Bell, 12 горе, на 270.

²⁹ Правителствен акт, Глава 8, чл. 21.

³⁰ Виж T. Bull, горе н. 14, на стр. 215 и J. Bell, горе 12, на стр. 253-260. Виж също I. Cameron, *The Protection of Constitutional Rights in Sweden*, [1997] PL 488, На 504.

бележки и коментари на министрите - вносители по законопроектите. Още повече че конституционният контрол е ограничен от Правителствения закон, който не предвижда отмяна на законодателство при нарушаване на фундаменталните права, а води единствено неговото неприлагане. Предвижда се също, че *в случаи на контрол върху нормативен акт [...] трябва да се обръща особено внимание на факта, че парламентът е най-важният представител на народа [...]*.³¹ Защитата при нарушаване на фундаментални права също до голяма степен е оставена на процеса по административен контрол и на ролята на парламентарния омбудсман.³² Така основното участие на съдебната власт в защитата на гражданите, при нарушаване на техните основни права, остава в приноса ѝ към подготвителната законодателна фаза. Въпреки че видно от изследването на *World Justice Project*, Швеция има едно от най-високите нива за защита на основните права в света,³³ може да се твърди, че главната цел на това - да има независима съдебна власт - е да бъде гарантираната защитата на гражданите от незаконосъобразна намеса в техните основни права. Съдебна власт, която не признава ролята си в това отношение, не може дори да започне да изпълнява функцията си адекватно.

Не съществуват никакви ограничения относно това каква политическа дейност могат да извършат шведските съдии. При това положение не е изненадващо, че има известен брой съдии, които водят политически кампании и успешно печелят места в шведския парламент. Понастоящем има двама шведски депутати, които са практикували като съдии.³⁴ Това явно нарушава чистия принцип на разделение на властите и може би не толкова явно нарушава и принципа за съдебна независимост. Всъщност докато не може да се очаква от съдиите да нямат политически мнения или да предпочитат една политическа партия пред друга в своя частен живот, от тях може с право да се изисква да държат своите политически пристрастия вън от съдебната зала, защото може да повлияят на техните становища, особено ако някоя от страните е правителството. Съдии, които са били публично политически активни, не могат да изглеждат политически безпристрастни. Особено в административните съдилища, където гражданите търсят защита от незаконните действия на държавните служители, от съществено значение е съдиите видимо, доколкото е възможно, да не бъдат свързвани с политическия свят.

Административна и финансова автономия

Администрирането на шведската съдебна власт до голяма степен е осъществявано от DV. Той беше създаден през 1975 г. като автономен административен съдебен орган, но все още остава отговорен пред парламента. До януари 2008 г. съдебната власт беше управлявана от борд, който се състоеше от не повече от десет членове, назначени от правителството измежду членове на съдебната власт, политиците и юридическата професия. Бордът сега е заместен от консултативен съвет, който упражнява надзор върху дейността на DV и изготвя препоръки до Генералния директор. Сегашният Генерален директор е бил апелативен съдия преди да бъде назначен в DV. Съветът се

³¹ Правителствен акт, Глава 11, чл. 14.

³² Виж I. Cameron, бел. 29 по-горе.

³³ Agrast, M., Botero, J., Ponce, A., *WJP Rule of Law Index 2011*. Washington, D.C.: The World Justice Project, стр. 109.

³⁴ Един от тях е *Anti Avsan* - депутат в парламента от Умерената партия. Поради своите политически ангажименти, той е в отпуск като съдия в Стокхолм. *Susanne Eberstein* от социалдемократите също е била съдия в Апелативния административен съд.

състои от девет членове, от които към настоящия момент само трима са заемали съдебен пост. Другите членове са основно политици и адвокати.

DV е отговорен за общото административно управление на съдилищата, наемането на персонал и оборудването. Той също участва в организацията на курсове за съдиите и надзора върху работните условия на всички служители на съдилищата. Една от неговите основни функции е мониторингът на дейността на съдилищата и гарантирането, че целите, определени от правителството, са постигнати. Всъщност всяка година Министерството на правосъдието публикува детайлизиран доклад, в който излага своите цели относно управлението на съдебната власт. Целите на Министерството, възложени на DV, засягат най-вече времевата рамка, в която трябва да бъдат решавани споровете и броят на делата, които следва да се разгледат. DV трябва да изготвя годишен доклад, който да очертава действията, които са предприети, и до каква степен целите са постигнати. По отношение на тези цели фундаментална роля имат председателите на отделните съдилища. Председателят на съда е длъжен да наблюдава работата на неговите съдии и да определя как съдът може да постигне своите цели. Той също е отговорен за управлението на персонала, като изготвя и доклади за развитието на стажант-съдиите и издава препоръки за членовете на неговия съд. Изисква се и да бъде лидер сред своите колеги в съда. Той обаче трябва да съблюдава независимостта на съдиите и не може да оказва влияние върху решенията, които се приемат.

Разпределението на финансовите ресурси за съдилищата се решава от правителството след консултации с DV. След това обаче Парламентът трябва да го одобри. Тогава DV разпределя бюджета към отделните съдилища. Всеки председател на съд администрира бюджета на своя съд. Председателят отговаря пред DV за правилното управление на бюджета. От своя страна DV докладва на правителството как се управлява бюджетът.

От изложеното може да се обобщи, че администрирането на съдилища е до голяма степен контролирано от правителството. По-конкретно, правителството може да контролира финансите и администрацията, като поставя цели, които DV и председателите на съдилищата трябва да се стремят да постигат. Още повече че назначаването на членове на DV е политическо решение, което се взема от правителството. Правителството също индиректно решава кой да стане председател на даден съд, защото те са избирани от DV.

Отражението върху съдебната независимост на централизираното правителствено администриране на съдилищата не трябва да се преувеличава. Отделните съдии винаги са свободни да решават делата, които са им разпределени. Още повече че правителствените указания като цяло се отнасят до това как да бъде подобрена административната ефективност на общите съдилища и никога не засягат въпросите по същество на отделни дела. Понякога обаче се повдигат оплаквания от някои от високопоставените съдии, че DV прекрочва своя административен мандат. Така например, когато DV създаде група по наказателно право с цел да изготви насоки при постановяване на присъдите, шведската Съдебна асоциация протестира, че това влиза в противоречие със съдебната отговорност и независимост. След протестите предложението за създаването на такава група беше оттеглено. Може би, за да се увеличи доверието на съдиите в компетентността и безпристрастността на DV, повече съдии трябва да бъдат назначавани в консултативния съвет. Като се вземе предвид и Генералният директор, всъщност е видно, че по-малко от половината от управляващите членове са съдии. Това е под препоръчителния праг от 50%, предписан от Европейската

харта за статута на съдиите, Препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа и други международни актове.³⁵

Заключение: независима ли е шведската съдебна система?

Във въведението за принципа за независимостта беше казано, че той изисква съдебната система да бъде свободна както фактически, така и по начин, видим за обществото, от всякакво неправомерно влияние, което може да възпрепятства съдиите да правораздават единствено въз основа на юридическата основателност на правния спор. Въпреки че липсват доказателства, които могат да предположат, че шведските съдии на практика решават редовно дела въз основа на извънсъдебни фактори, съществува обилен материал, който подкрепя твърдението, че не съществува никаква силна видима независимост на шведската съдебна власт спрямо изпълнителната. В хода на своята кариера шведските съдии заемат постове в правителствените и административните органи. Процедурите по назначаване и повишаване се контролират или директно от правителството, или от друг орган, отговорен пред правителството. Съдиите-съдебни заседатели, назначавани от политици, правораздават в общите съдилища. Съдии с публична политическа биография решават дела в административните съдилища. Всичко това е придружено от липсата на култура на разграничаването на административните съдилища от административните юрисдикции, от общото снизходително отношение на съдебната власт към политическата воля и от административен контрол върху съдилищата от страна на орган, който е зависим от правителството.

Така от посоченото можем да заключим, че шведската съдебна система е сравнима с правителствен орган, които има правомощието да взема независими решения. В Швеция всички административни агенции попадат под това описание. Така шведската съдебна система може да бъде описана като поредния административен орган. Това положение не може да е задоволително за съвременна демокрация, която спазва принципа за съдебна власт, автономна от правителството, и способна да изпълнява правораздавателни функции с достойнството, полагащо се на една от трите фундаментални държавни власти.

Съдебна независимост в ШВЕЦИЯ

Съдебната власт трябва да бъде свободна както фактически, така и по начин, видим за обществото, от всякакво неправомерно влияние, което може да попречи на съдиите да правораздават по правни спорове единствено въз основа на тяхната юридическата основателност.

ОПИСАНИЕ НА СТРУКТУРАТА НА СЪДИЛИЩАТА

В Швеция действа двойчна система, при която общите съдилища съществуват наред с административните съдилища. И двата вида съдилища са разделени на първоинстанционни, апелативни и върховни съдилища. Няма конституционен съд. Съществуват специализирани трибунали, които се занимават със специфични проблеми,

³⁵ Виж по-горе бел. 2.

като например трудовите спорове, наемните правоотношения и патентите.

ПРОЦЕДУРА ЗА СЪДЕБНИ НАЗНАЧЕНИЯ

След скорошните реформи несменяемите съдии се назначават от правителството в открита за кандидатите процедура и след препоръка от комисия, съставена от висши съдии и адвокати. Подходящите кандидати се класират от комисията и даден кандидат се препоръчва на правителството. Правителството не е обвързано от препоръките, но избира от списъка с кандидатите. Правителството се консултира с комисията, в случай че не бъде взето решение да бъде назначен препоръчания кандидат.

Младши-съдиите (които нямат придобита несменяемост) са подбирани на основата на подадени заявления за обявените свободни длъжности от комисия, съставена от съдии и представители на съдебната администрация.

Въпреки че обучението за съдии се извършва по строго структурирана процедура, всеки, който има необходимото правно образование, може да бъде назначен на съдебна длъжност. Професионалният опит в правителството и администрацията се считат за предимства при назначаване на съдебна длъжност.

ЗАЩИТА ОТ ПРЯКО НЕЛЕГИТИМНО ВЛИЯНИЕ

Шведският Правителствен закон (един от четирите конституционни текста) предвижда независимост на правораздаването от страна на съдебната власт. Съдиите могат да бъдат отстранявани от длъжност само при сериозно или многобройно нарушаване на своите задължения или при извършване на престъпление, или когато достигнат пенсионна възраст. Законът също гарантира, че само съд може потвърди освобождаването от длъжност на несменяем съдия. Шведският наказателен кодекс криминализира насилието и заплахата с насилие към длъжностни лица, включително съдии, при упражняване на техните публични правомощия. Подкупът на съдии също е криминализиран. Съдебният синдикат е активен в защитата на интересите на съдебната власт при изготвянето на политиките и защитата на съдебната независимост.

Дисциплинарните производства срещу съдии могат да бъдат предприемани от председателя на съда (високопоставен съдия). Обжалванията се разглеждат от Националния дисциплинарен съвет, като актовете му впоследствие се обжалват пред съда. Кабинетът на Лорд Канцлера и парламентарният омбудсман също могат да се анагажират със случаи на съдебни нарушения.

Шведските съдии не притежават наказателноправен или гражданскоправен имунитет за дейността си при упражняване на служебните им правомощия. Единствено парламентарният омбудсман и министъра на правосъдието могат да повдигат такива обвинения.

ВЗАИМООТНОШЕНИЕ МЕЖДУ СЪДЕБНАТА ВЛАСТ И ПОЛИТИКАТА

Стажантите съдии и младши-съдиите могат да заемат и длъжности в министерствата, защото това повишава шансовете им за назначаване на постоянна длъжност. Съдиите-съдебни заседатели, които заседават заедно с първоинстанционните професионални съдии в състав и могат да надделеят при вземането на решенията, се назначават от местните власти пропорционално на политическото представителство от последните избори. Висшите съдии често участват като председатели или секретари в държавни комисии и прекарват част от службата си като юридически секретари в министерствата. Рядко участват в политически кампании. Съдиите имат благосклонно отношение към законодателя при тълкуване на законодателството. Обикновено се позовават на мотивите на законопроекта, за да гарантират, че са взели предвид намеренията на законодателя. Това отчасти се дължи на факта, че съдебната власт активно се занимава със законодателния процес чрез контрола в подготвителната фаза на предложенията по отношение различните политики. Конституционният контрол рядко е използван за отмяна на закони прати факта, че съществува политическо задължение за консултиране

на законодателството със съдебната власт за конституционносъобразността на съществените политически предложения. Няколко независими, ефективни и икономични органи съществуват, за да разглеждат оплакванията на гражданите, засегнати от решенията на администрацията и изпълнителната власт. Това намалява ролята на административните съдилища при контрола върху политиката.

АДМИНИСТРАТИВНА АВТОНОМИЯ

Органът за управление на съдебната власт е натоварен с общата отговорност за управление на съда, администрацията и оборудването. Неговият съвещателен съвет се състои от съдии, адвокати и политици, всички назначени от правителството. Той подготвя доклади относно ефективността на съдилищата и създава работни групи за изготвяне на предложения за подобрения. Той е отговорен пред правителството.

Председателят на съда (най-високопоставеният съдия в даден съд) осъществява всекидневното управление на съда. Той е отговорен пред органа за управление за постигане на целите, поставени от Министерството на правосъдието, които обикновено са свързани с натоварването и сроковете за разглеждане на делата. Той е отговорен за кариерното развитие на младши-съдиите и за въпросите, свързани с администрацията, дисциплинарните въпроси и възнагражденията.

МЕХАНИЗМИ ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РЕСУРСИ

Правителството определя бюджета на съдилищата, като се консултира със Съдебния административен орган. Парламентът го приема. Административният орган разпределя бюджета на отделните съдилища. Всеки председател на съд администрира бюджета на неговия съд. Председателят на съда е отговорен пред Административния орган за надлежното управление на бюджета.

СЪДЕБНАТА ВЛАСТ И ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Общественото мнение като цяло е позитивно настроено към съдебната власт. Благосклонното отношение на съдебната власт към политическия процес помага да се избегнат сблъсъци с политиците, което се отразява положително и на общественото доверие.

Взаимоотношенията с медиите не са регламентирани. Традиционно, съдебната власт се въздържа да отговаря на журналистическите запитвания. Нейните представители обаче понякога пишат в медиите и още по-рядко издават академични трудове.

Превод: Симеон Стойчев